

*Зубрицька Людмила Йосипівна, кандидат політичних наук,
ст. викладач кафедри політології,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»*

Ефективність онлайн-форматів громадянської освіти

У жовтні 2018 року в Україні нарешті було прийнято Концепцію розвитку громадянської освіти, що стало вагомим поштовхом для розвитку громадянської освіти.

У документі визначено, що громадянська освіта має охоплювати всі види освіти (формальну, неформальну, інформальну), а також всі складники освіти, всі рівні освіти і всі вікові групи громадян, зокрема освіту дорослих, та бути спрямованою на формування громадянських компетентностей.[1]

Варто зазначити, що в Україні впровадження курсів з громадянської освіти на всіх рівнях відбувається досить інтенсивно. Так, у 2018 році в програму середньої школи ввели як обов'язковий предмет «Громадянська освіта». Пандемія коронавірусу та карантинні обмеження призвели до переходу на онлайн-навчання, тому і з'явилась потреба у розробці онлайн-курсів з різноманітних дисциплін. Онлайн-курс із громадянської освіти для 10-их класів з'явився у жовтні 2020 року та представлений 60 онлайн-уроками від педагогів України, журналістів, правників та інших фахівців із різних сфер суспільства. Курс складається не лише з відео-уроків, а й наповнений інтерактивними заняттями, форумами, тестами, опитуваннями та навіть готовими домашніми завданнями. На платформі є можливість реєстрації в ролі учня, вчителя чи незалежного користувача. Після реєстрації кожен отримує вільний доступ до середовища, де може опановувати матеріал, спілкуватися зі своїм учителем, однолітками зі свого класу та навіть учнями з інших міст України.[2]

У вищих закладах освіти вже три роки поспіль (з 2018 року) активно впроваджується курс з громадянської освіти під назвою «Демократія: від теорії до практики». Станом на 2021 рік курс викладається для студентства тридцяти ВЗО. Національний університет «Києво-Могилянська академія» був одним із перших, які погодились на його впровадження.

Цей інтерактивний курс створено за сприяння Міжнародної фундації виборчих систем- IFES та розроблено спільно провідними українськими та міжнародними фахівцями із урахуванням українського контексту.[3] Він ґрунтується на методології з громадянської освіти, що використовується IFES в усьому світі: Посилення участі шляхом освіти у сфері демократії (з англ. Strengthening Engagement through Education for Democracy або SEED). Навчальна програма, методологія та матеріали курсу були

розроблені для формування демократичних цінностей та ставлень студентів, а також надання їм необхідних знань та навичок для того, щоб бути ефективними громадянами в демократичному суспільстві.

Навчальна програма курсу засновані на теоретичних, історичних та практичних знаннях. Компоненти курсу охоплюють: демократичне врядування, права людини, громадянське суспільство та участь громадян у суспільному житті. Наскрізні теми включають: гендерну рівність, вибори, права меншин, інклюзивність та доступ осіб з інвалідністю, забезпечення громадянських прав, належне врядування, верховенство права, медіаграмотність, використання цифрових технологій, різноманіття, роль грошей у політиці, роль молоді та корупцію.

З метою розвитку навичок студентів (у тому числі, але не обмежуючись, критичного мислення, активного слухання, досягнення консенсусу, публічних виступів, групової роботи та вирішення проблем) ініціатива з громадянської освіти IFES підкреслює важливість інтерактивних методик навчання (на противагу традиційним форматам лекцій). Цей підхід відображено і в онлайн-платформі курсу.[4]

Також на базі курсу розроблено інтерактивну гру #ДемоГРАтія.[5] Вона знайомить учасників із основними інструментами демократії (створення петиції, клопотання, заяв до громадського бюджету, ініціювання громадських слухань тощо).

Проектом, розрахованим на широке коло слухачів (тобто неформальний формат громадянської освіти) є онлайн-платформа від Відкритого Університету Майдану (ВУМ).[6] Навчальні курси на цій безкоштовній платформі (а їх понад 30) сформовані з відео-лекцій, практичних завдань та контрольних запитань. Їх автори - викладачі бізнес-шкіл, громадського сектору, практики з бізнесу та соціальної сфери. Теми навчальних курсів пов'язані з персональним розвитком та реалізацією особистого потенціалу, підприємництвом, як механізмом якісного розвитку громади і суспільства, розумінням побудови та діяльності відкритого суспільства і його формування в Україні.

У чому полягає ефективність онлайн-форматів з громадянської освіти? Насамперед, це доступність такої освіти, тобто можливість отримати потрібні знання та компетентності є у широкого кола слухачів - незалежно від місця проживання, стану здоров'я і соціального статусу. Також гнучкість, адже навчатись можна у зручний для себе час та у зручному місці. Використання в навчальному процесі нових досягнень інформаційних технологій, які сприяють входженню людини у світовий інформаційний простір, можна охарактеризувати як технологічність. Варто зазначити, що такі формати мають позитивний вплив на слухачів, адже за рахунок самоорганізації, прагнення до знань, використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, вміння самостійно приймати відповідальні рішення підвищується творчий та інтелектуальний потенціал людини, зростає її громадянська

свідомість, підвищується обізнаність у соціально-політичних процесах, що сприяє формуванню політичної культури активістського типу.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція від 03.10.2018 № 710-р // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text>
2. МОН разом з партнерами презентували онлайн-курс із громадянської освіти для учнів 10-их класів URL : <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-razom-z-partnerami-prezentovalo-onlajn-kurs-iz-gromadyanskoyi-osviti-dlya-uchniv-10-h-klasiv>
3. "DEMOCRACY: FROM THEORY TO PRACTICE" UNIVERSITY COURSE STARTS IN UKRAINE [Електронний ресурс] // International Foundation for Electoral Systems. – 16 Oct 2018. – URL: <https://www.ifes.org/news/democracy-theory-practice-university-course-starts-ukraine>.
4. Демократія від теорії до практики. Інтерактивний курс із громадянської освіти для студентів закладів вищої освіти. URL: <https://demcourse.theworkademy.com/uk#intro>
5. ДемоГРАТія/ URL: <https://www.demogratia.platfor.ma/>
6. ВУМ online: дистанційна платформа громадянської освіти /URL: <https://vumonline.ua>

*Кисельов Сергій Олегович, кандидат філософських наук,
доцент кафедри політології,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»*

Проблеми громадянської освіти у сучасній Україні

Громадянська освіта (ГО), як і проблеми з нею пов'язані, чим далі, тим більше привертають увагу науковців, як в Україні, так і за її межами. Серед сучасних авторів можна позначити С. Тінібу (S. Tinibu), І. Аль-бакрі Нйеї, В. Ульріха (W. Ulrich) та багатьох інших. В Україні громадянська освіта також цікавить науковців, але ж не тільки їх. Можна згадати засновника Інституту громадянської освіти Національного університету «Києво-Могилянська академія», проф. С. Рябова, сьогоденну директорку цього інституту, Л. Зубрицьку, також можна відзначити Я. Боренько, З. Казанжи та й багатьох інших.

Деякі праці присвячені загальним проблемам громадянської освіти, але більшість все ж стосується конкретних кейсів, досвіду громадянської освіти – як позитивного, так і негативного – у різних країнах, різних культурах. Це стосується й стану речей у вітчизняному полі громадянської освіти, де все ж переважає аналіз певних кейсів, обмін досвідом, навіть урядових приписів перед розробкою власне